

Een paar prenten uit de oude laars. © rr

De Sint bestaat niet, maar hoe erg is dat?

Dag, Sinterklaasje

We herinneren het ons allemaal nog: de dag dat we te weten kwamen dat Sinterklaas niet bestond. Het voelde als de uitdrijving uit het paradijs. Weegt de magie op tegen de ontgoocheling? **VEERLE VANDEN BOSCH**

Ik kan me de tijd nog levendig herinneren dat ik rotsvast in Sinterklaas geloofde. Ik twijfelde nooit, zelfs niet nadat ik had gezien hoe hij zijn aangeplakte baard en snor verloor in een bezoek aan de jeugdbeweging, of hoe hij op school kwam aanzetten met een luid bakende ezel die op de speelplaats geen poot meer voorof achteruit wilde zetten. De ezel had meer bekijfs dan de Sint met zijn verfromfaalde kazuil – nee, wat er ook gebeurde, mijn geloof was onwankelbaar.

Al vond ik de Sint ook best eng. Zoals die keer dat ik bij hem op schoot moest in het winkelcentrum voor de foto – hij had zweetdruppels op zijn neus, of als hij zijn

dikke boek bovenhaalde waarin hij had geturfd hoe vaak ik stuit was geweest. Ik was een watje als kind, maar toch; als je een jaar lang spaarde, kreeg je toch heel wat streepjes bij elkaar, en zo onschuldig was ik nu ook weer niet. Het idee alleen al dat mijn daden werden genoteerd, bezorgde me vanaf pakweg halfweg november tot Sinterklaas een ongemakkelijk gevoel.

Maar het woog allemaal niet op tegen de magie. Daar wilde ik zo graag in geloven dat het écht werd. Ik herinner me een Sinterklaasnacht, ik was vijf of zes, dat ik opendraaaid als een springveer in bed lag, de ogen gespitst op elk ongewoon geluid beneden. Tot ik door de halfofene jaloezieën van het slaapkamer raam de Sint zelf zag lopen op

het dak van de achterburen, met staf en paard en Piet en al. Het was een sterk staaltje van zelfbegoocheling, maar ik nam voetstoots aan wat mijn verhitte fantasie me wijsmaakt en schudde mijn vier jaar oudere zus wakker, met wie ik een kamer deelde. 'Ik heb Sinterklaas gezien op het dak!' 'Ik zie niets. Je liegt!' 'Ik lieg niet!' Het magische moment liep uit op een fikse ruzie en het ouderlijke dreigement dat de Sint ons huisje voorbij zou gaan. Groot was mijn ontgoocheling enkele jaren later toen ik cadeautjes ontdekte in de kelder en mijn moeder vertelde dat niet de Sint ze daar had verstoppt.

Kapotte fantasie

Daar moest ik aan denken toen mijn jongste dochter – tien jaar oud – er de afgelopen week achterkwam dat Sinterklaas een fabeltje is. Het plan was om haar binnen enkele weken zachtjes uit de droom te helpen. Iemand was me voor. Het gevolg: tranen met tuiten. 'En die boot in Antwerpen dan, en Ramon, Conchita en professor Van Den Uytleg, dat zijn dan allemaal gewoon acteurs die daarvoor betaald worden?' Sinterklaas en Piet ook? 'Ik probeerde haar te troosten met de gedachte dat ze altijd wel kon blijven fantaseren over Sint en Piet die stiekem ons huis binnenkwamen, even in de zetel zaten, de poes aaiden en cadeautjes achterlieten. Ook als ze wist dat het maar een verhaal was. Maar ze schudde triest het hoofd: 'Ik kan niet meer fantaseren. Mijn fantasie is kapot.'

Hoe pijnlijk is toch die onttovering van de wereld. Ik voelde me schuldig. Is het moreel verantwoord om kinderen een raad voor ogen te draaien en ze daarna te ontgoochelen? Hoe schadelijk is dat voor hun vertrouwen in de wereld? Het is een vraag zo oud als de Sinterklaas traditie zelf. En altijd zijn er pro's en contra's geweest. Maar wat vinden de kinderen zelf?

De Nederlandse hoogleraar genderstudies Mineke van Bergen en intercultureel pedagoog Diana van Essen stuitten op een steekproef uit 1938, waarin kinderen werd gevraagd wat ze voelden toen ze te weten kwamen dat Sinterklaas niet bestond: 39 procent van de vooroorlogse kinderen voelde daarbij verdriet, teleurstelling of leegte. In een gelijkwaardige steekproef uit 2015 was dat 60 procent, maar liefst 20 procent meer. Zijn kinderen dan teergevoeliger geworden? Misschien. Volwassenen willen kinderen vandaag behoeden voor teleurstellingen, stelt Van Essen in de studie. De kinderwereld van 1938 was herdenken en aanpassen, verwatert de hele traditie. Of versamsionier te het hele ding. Dan maak je er een telefoonspelletje van.

Ik ben gerustgesteld. Sinterklaas bestaat niet en dat is niet erg. En hoe staat het intussen met de kapotte fantasie? Dat komt wel weer goed, denk ik. Zaterdag ging ze alweer helemaal op in de film *Ay Ramon!*, over de verzorger van het paard van Sinterklaas. En stopte ze daarna toch maar een wortel in haar schoen – voor het geval Sinterklaas vandaag een hongertje zou hebben.

vers – experts in verbeelding van beroep. Gerda Dendooven en Bart Moeyaert maakten in 2012 samen een nogal apart en weinig zoetsappig Sinterklaasboek, *Wie klopt daar?* Allebei zijn ze helemaal pro Sinterklaas. 'Ik zou het verschrikkelijk vinden als die verbeelding niet meer zou mogen bestaan', stelt Dendooven. 'Die schok over de realitycheck is maar tijdelijk. En het plezier over er niet minder om, het wordt een spel: je weet wel dat het niet waar is, maar je gelooft er weer even in. Volwassenen gaan trouwens even hard mee in het verhaal, ook hun verbeelding wordt getriggerd. Dat is toch mooi? Als je alles gaat afschaffen wat niet strookt met de realiteit, dan wordt het een hele saaie wereld.'

'Verbeelding helpt om het zware leven lichter te maken, het helpt te overleven. Zonder verbeelding is er geen creatie. En we moeten onze kindertjes trouwens niet te veel beperken: nee, Sint bestaat niet, maar het is wel fijn hem te vieren. En hup

Is het moreel verantwoord om kinderen een raad voor ogen te draaien en ze daarna te ontgoochelen?

'De droomprins bestaat evenmin. Maar ook dat merk je pas als je ouder wordt'

naar de volgende fase in ons leven: nee, de droomprins bestaat niet. Ook dat merk je pas als je ouder wordt.'

Voor Bart Moeyaert gaat het vooral om de magie rond Sinterklaas. Dat de keerzijde van die kinderlijke opwindende ontgoocheling is, moet je erbij nemen, vindt hij. 'De schok is nooit zo groot dat hij je verbeelding lamlegt'. Moeyaert heeft meer moeite met de problematisering van de traditie, van het kruis op de mijter van de Sint tot de kleur van Zwarte Piet. Als we alles aan Sinterklaas gaan herdenken en aanpassen, verwatert de hele traditie. Of versamsionier te het hele ding. Dan maak je er een telefoonspelletje van.'

Ik ben gerustgesteld. Sinterklaas bestaat niet en dat is niet erg. En hoe staat het intussen met de kapotte fantasie? Dat komt wel weer goed, denk ik. Zaterdag ging ze alweer helemaal op in de film *Ay Ramon!*, over de verzorger van het paard van Sinterklaas. En stopte ze daarna toch maar een wortel in haar schoen – voor het geval Sinterklaas vandaag een hongertje zou hebben.

COLUMN
NELE VAN DEN BROECK

Vruchtbaarheidsindustrie

London Underground. Ik loop de tweehonderd ondergrondse meter van de Victoria Line naar de Jubilee Line, wanneer een affiche de aandacht uit mijn hoofd trekt. Een A2 in wit glanspapier. In het midden ligt een baby vredig te slapen, ondanks de schreeuwelijke letters vlak boven zijn hoofdje. 'Great fertility show!', staat er te lezen. De poster afficheert een beurs waar je langs standjes kan flaneren met verschillende opties om je vruchtbaarheid te verhogen. Een beetje zoals een kerstmarkt, maar dan met hormonen in plaats van glühwein.

Ik parkeer de poster ergens in een bocht van mijn hersenen en stap de metro in, op weg naar huis. Het is negen uur 's avonds, het spitsuur is net voorbij, en de trein is een herfstlandschap van op de grond gevallen gratis krantjes. Ik pik er een op en blader wat. Meghan en Harry sieren al voor de derde dag op rij de voorpagina, een lange draad van uitge-sponnen geluk, uitgemolken melkwitte tanden. Als ze echt zo gelukkig zijn als op de foto's, dan behoren ze toch tot een andere diersoort dan ik. Ik kan mij niet herinneren ooit zo euforisch geweest te zijn over welke man dan ook.

En paar pagina's verder kom ik de vruchtbaarheidsindustrie weer tegen. Een subtielere advertentie deed keer. Een vriendelijke tekentijl toont een koppeltje in bed, met spitse neus en hoog voorhoofd. Tussen hen in ligt een langwerpige baby. Man en kind slapen, de vrouw zit wakker rechtop met een gelukkig streepje als mond. In een ballonnetje zien we haar gedachten: ik had nooit durven te dromen dat ik nog zwanger zou raken. Onder het bed, in donkerblauwe letters, staat een adres waar je terecht kan voor een vrijblijvende consultatie over vruchtbaarheid na je veertigste. Ik vouw het krantje dicht en ga erop zitten.

En paar pendelaars met overuren komen de trein op bij Canary Wharf. Een troep geslaagde derdigers, de mannen in maatpak, de vrouwen in een *deux-pièces* met torenhoge hakken. Ze gaan nog wat drinken om na het werk wat over het werk te praten. Niemand schijnt zich zorgen te maken over de babysitter, maar ik vermoed omdat er geen baby's zijn om op te zitten.

London loopt vol met dit soort paradeparades van de prestatie maatschappij. Onafhankelijke vrouwen, ambitieus, hardwerkend, en veelal kinderloos. Vrouwen zoals Meghan

Markle, als ik de Kringen mag geloven. Een ideale afzetmarkt voor de vruchtbaarheidsindustrie. Vrouwen zoals ik? Meghan Markle zal dat op de rand van de veertig nog snel wat prinsjes baren. Bij mij zal dat niet het geval zijn. Daar, ik heb het gezegd, het taboe is eruit: ik wil geen kinderen. Ik heb nooit de drang gevoeld immers moeder te zijn. Langs alle kanten, op posters en in kranten, krijg ik te horen dat ik nog wel van mening zal veranderen. Maar ik ben 32 intussen, ik heb vele dromen, 99 problemen, en een kind is er daar geen van.

Op een mislukte date vertelde een man van 39 mij dat hij net weg was bij zijn vriendin. Ze had op haar veertigste besloten dat ze een kind wou, en daar kon hij zich niet in vinden. Toen ik zei dat ik geen kinderwens had – ideale gespreksonderwerp voor een eerste date – lachte hij schamper, en zei dat dat kwam omdat ik te jong was. Vroeg of laat wil iedere vrouw een kind, meende hij. Hij had al zo veel vrouwen ontmoet die op tram vier 'ineens' ontdekten dat ze 'het altijd al wouden'. Zoals ik al zei, een erg geslaagde date was het niet. Wit op een eikel zeg.

Zal ik op een dag spijt hebben dat ik geen kind heb? Zal ik samen met mijn eigenste prins Harry hormoonstandjes afschuimen of vruchtbaarheidsbeurzen? Ik weet het niet, en ik kan onmogelijk nu weten wat ik binnen tien jaar zal denken. Maar bij twijfel is het dit argument dat wint: het is nog altijd beter te betreuren dat je geen kinderen hebt, dan te betreuren dat je er wel hebt. Over taboes gesproken.

Mijn trein komt aan in North Greenwich, ik stap uit, bleep mijn Oyster Card, en wandel naar huis. Ik ben zo blij dat er geen huilend hummelkje op mij ligt te wachten. Ik ben zo al moe genoeg.

– Nele van den Broeck is muzikante en theatermaakster. Tot nader order woont zij in Londen. Ze schrijft tweewekelijks een column, telkens aan de hand van een ander nummer. Vandaag is dat '99 problems' van Jay-Z.

Doe eens kunst kado met de kunstcheque van Kunst in Huis

ontdek de mogelijkheden op www.kunstinhuis.be

Koop een kunstcheque voor 31/12/2017 en win* zelf een jaar lang gratis kunst aan de muur

* info en voorwaarden op www.kunstinhuis.be/conditie

Vlaanderen samen met de Staat

KUNST IN HUIS